

พิธีกรรมและความเชื่อการปลูกเรือนล้านนา

37

ก่อนที่จะเริ่มพิธียกเสานั้น ต้องทำพิธี "ขึ้นท้าวทั้งสี่" ก่อน ซึ่งมีสิ่งที่จะต้องเตรียม
เครื่องใช้ในพิธีได้แก่

1. ปราสาท คือแท่นวางเครื่องสังเวท

2. สะตวง คือกระบายทำด้วยกาบกล้วย ขนาดความกว้างประมาณ 1 ศอก จำนวน
6 อัน ขนาดประมาณ 1 ศอก จำนวน 1 อัน แต่ละสะตวงให้บรรจุ ข้าวปลา อาหาร หมาก
เมี่ยง พงู บุหรี่ ดอกไม้ รูป เทียน อย่างละ 4 ทุกสะตวง

3. ซ่อ คือธงสามเหลี่ยมขนาดเล็กสีเขียว แดง เหลือง เทา ดำและขาว อย่างละ

4 สำหรับปักสะตวงบูชาเทพแต่ละองค์ คือ

- สีเขียว บูชาพระอินทร์	ด้านบน
- สีแดง บูชาท้าวอชฺฐะ	ทิศตะวันออก
- สีเหลือง บูชาท้าววิรุฬหก	ทิศใต้
- สีเทา บูชาท้าววิรูปักษะ	ทิศตะวันตก
- สีดำ บูชาท้าวเวสสุวัณห์ หรือท้าวภูเว	ทิศเหนือ
- สีขาว บูชาพระแม่ธรณี	ด้านล่าง

4. ไม้คร คือไม้เล็กสำหรับบูชาเฉพาะพระอินทร์

5. น้ำต้มปอข 1 ชัน

เมื่อเตรียมของดังกล่าวแล้วให้จัดเตรียมเครื่องขันครู(ทวนครู) อันเป็นเครื่องค้ำับ
ครูของอาจารย์ผู้ประกอบพิธี ซึ่งประกอบด้วยดอกไม้ รูปเทียน เงิน 12 บาท เครื่องใช้อื่นๆ
ประกอบตามควร

เวลาที่ทำพิธีขึ้นท้าวทั้งสี่นั้น อาจทำก่อนงานโดยทอดระยะเวลาพอควร เช่น หาก
จะมีการยกเสาในตอนเช้าครู ก็จะทำพิธีในตอนเย็นของวันก่อนหน้านั้น หากจะมีการยกเสา
ตอนสายหรือกลางวัน ก็จะประกอบพิธีตอนเช้าของวันนั้น เป็นต้น

พิธีขึ้นท้าวทั้งสี่ เริ่มด้วยอาจารย์ผู้ประกอบพิธีรับขันครูจากเจ้าภาพแล้วยกขันครูขึ้น
จบสิริชะ กล่าวคำมนต์การครูว่า "อรหัง วันทามิ พุทธะคุณนัง ชัมมะคุณนัง สังฆะคุณนัง
สัมปะคุณนัง อาจาริยะคุณนัง เม นามัง สรรณัง คัจฉามิ สัพพะอันตะราโย วิมีสสะตุ
เม" จากนั้น อาจารย์จะไปที่โคนเสาปราสาทหรือเสาแท่งตั้งสะตวง แล้วใช้ฝ่ามือตบที่แผ่นดิน
3 ครั้ง พร้อมกล่าวว่า

"แม่ธรณีเหย เจ้าหลิมหรือว่าเจ้าเค็ม เข้าไปอื่นหรือว่าอยู่ยังอะยังสวากขาตัง โลก
กะวิฐุ พ้อเจ้าชื่อท้าวถือโลกราช แม่เจ้าชื่อนางนากูไธธรณี ลูกข้ายเจ้าชื่อพวงมาลาดอกไม
ลูกหล้าเจ้าชื่อนางนากูไธกุมมารี อะหัง วันทามิ ทูรา ทูรา นะมามิหัง" เสร็จแล้วอาจารย์เข้า
นั่งหันหน้าเข้าหาท้าวทั้งสี่ตามทิศที่กำหนดดังนี้

เดือนเกียง ยี่ 3 ท้าวทั้งสี่หันหน้าไปทิศเหนือ อาจารย์นั่งทิศเหนือ หัน
หน้าไปทิศใต้

เดือน 4 5 6 ท้าวทั้งสี่หันหน้าไปทิศตะวันออก อาจารย์นั่งทิศตะวัน
ออก หันหน้าไปทิศตะวันตก

เดือน 7 8 9 ท้าวทั้งสี่หันหน้าไปทิศใต้ อาจารย์นั่งทิศใต้ หันหน้า
ไปทางทิศเหนือ

เดือน 10 11 12 ท้าวทั้งสี่หันหน้าไปทิศตะวันตก อาจารย์นั่งทิศตะวัน
ตก หันหน้าไปทิศตะวันออก

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม